

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ І ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

О. В. Захаріна,
кандидат економічних наук, доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет,
ovzakharina@ukr.net

Проаналізована сутність публічно-приватного партнерства та визначена його роль в системі надання публічних послуг. Наведені приклади застосування публічно-приватного партнерства в європейських країнах. Ідентифіковані перешкоди у функціонуванні ППП в Україні та запропоновані шляхи їх подолання.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, публічно-приватне партнерство, проекти, інтереси держави, інтереси бізнесу, суспільна сфера.

Поняття «Public-Private Partnership» у вітчизняній літературі перекладається переважно як «державно-приватне партнерство», «приватно-державне партнерство» або «публічно-приватне партнерство». Перевага надається визначенню «державно-приватне партнерство» яке, згідно Закону України «Про державно-приватне партнерство», являє собою рівноправне та взаємовигідне співробітництво між державою, територіальними громадами (в особі відповідних органів державної влади чи місцевого самоврядування) та приватними інвесторами у межах реалізації проєктів, спрямованих на вирішення важливих для території соціально-економічних проблем [1].

До сфер застосування державно-приватного партнерства в Україні, згідно законодавства, належить все те, що є частиною публічного сектора і забезпечує реалізацію інтересів суспільства в цілому, а саме:

–пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування;

–виробництво, транспортування і постачання тепла та розподіл і постачання природного газу;

–будівництво та/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, морських і річкових портів та їх інфраструктури;

–машинобудування;

–збір, очищення та розподілення води;

–охорона здоров'я;

–туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт;

–забезпечення функціонування зрошувальних і осушувальних систем;

–оброблення відходів;

–виробництво, розподілення та постачання електричної енергії; управління нерухомістю тощо [1].

Проте ми поділяємо думку науковців, які не ототожнюють поняття державно-приватне партнерство з публічно-приватним партнерством. Якщо перше свідомо наголошує на першочерговій ролі держави та її інститутів по відношенню до інших економічних суб'єктів ринку, то в публічно-приватному партнерстві «лідерами» можуть виступати не лише органи державної влади чи місцевого самоврядування, але й потужні громадські організації, благодійні фонди та інші інститути громадянського суспільства. Така практика домінує в Європі, де до процесу прийняття політичних рішень залучаються громадяни, бізнес, громадські та недержавні організації, які виконують функцію контролю над урядом, забезпечуючи його прозору та публічну діяльність.

Кількість європейських країн, що реалізують проекти з публічно-приватного партнерства з кожним роком зростає. За останнє десятиліття у Великобританії та ЄС було укладено більше 1568 угод на реалізацію ППП загальною

вартістю капіталу понад 280 млрд. євро. 91 % даних угод припадає на Великобританію, Францію, Німеччину, Португалію, Італію та Іспанію [3].

Серед форм, у яких реалізуються проекти ППП, виділяються концесія, оренда державного майна, лізинг, угода про розподіл продукції, договір управління державним майном та договір про спільну діяльність. Найчастіше у світовій практиці використовуються концесія, оренда та лізинг. Найбільш поширеною формою з них є концесійні договори. Так, у Іспанії укладаються договори на спорудження автомагістралей, а в Італії, наприклад, – на розбудову та модернізацію об'єктів житлово-комунального господарства (табл. 1).

Таблиця 1

**Світовий досвід використання
приватно-публічного партнерства**

<i>Реалізація інфраструктурних проектів</i>	
Будівництво автомобільних доріг, шкіл і лікарень.	Велика Британія, Іспанія, Фінляндія, Канада.
Будівництво швидкісних автомобільних і залізничних доріг, метрополітену та аеропортів, стадіонів.	Франція, Австрія, Португалія, Туреччина, Греція.
Будівництво поромних переправ.	Румунія, Болгарія, Греція.
Побудова нових та реконструкція зношених міських транспортних систем і об'єктів житлово-комунального господарства.	Австралія, Італія, Нідерланди, Ірландія.
<i>Реалізація гуманітарних проектів</i>	
Підвищення якості освіти і охорони здоров'я.	США, Канада, Німеччина.
Проведення наукових досліджень.	У Німеччині протягом 2012 р. приватні інвестиції у наукові дослідження становили понад 50 млрд. євро.
<i>Реалізація проектів щодо захисту навколишнього середовища</i>	
Захист навколишнього середовища. Рекреаційні об'єкти. Водні ресурси.	Канада

Найбільш поширене застосування публічно-приватного партнерства у Великобританії. Саме в цій країні вперше з'явився такий вид партнерства у 1992 р. завдяки Джону Майору, який запропонував «приватну фінансову ініціативу». Основна її ідея полягала в залученні приватних підприємців до співпраці з державними органами влади з метою розвитку економічної та соціальної сфер.

Що стосується розвитку ППП в Україні, то офіційно це 30 жовтня 2010 р. – набуття чинності Закону України «Про державно-приватне партнерство». І сьогодні Україна тільки на початку шляху його становлення. Основними перешкодами у функціонуванні публічно-приватного партнерства вважаємо наступні (рис. 1).

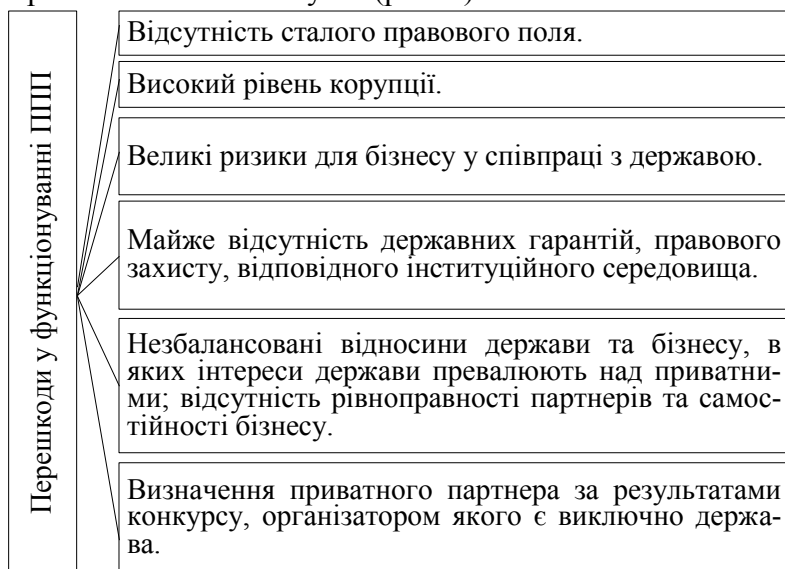

Рис. 1. Перешкоди у функціонуванні ППП в Україні

Мотивувати співпрацю між владою та бізнесом, на наш погляд, можна за рахунок створення привабливого інвестиційного клімату, пільгового оподаткування, ліцен-

зування, митних пільг, захисту прав власності, розподілу з державою ризиків з утримання публічної сфери, надійного захисту інтересів інвесторів – приватних партнерів тощо.

Разом із тим для ефективного введення механізму ППП доцільно окреслити чіткі межі інтересів держави (рис. 2) та інтересів бізнесу.

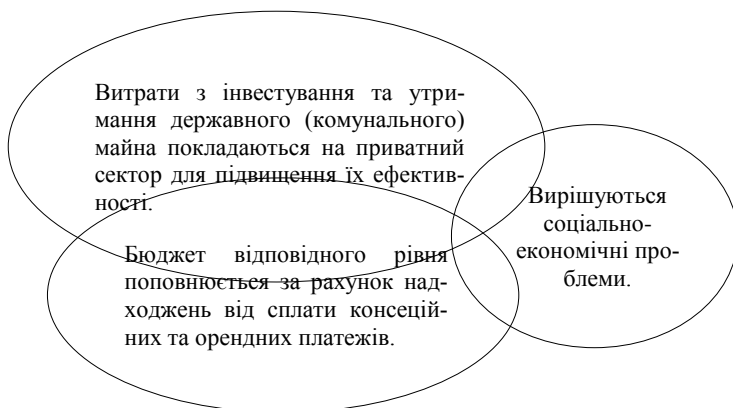

Рис. 2. Інтереси держави у ППП

Залучення приватного сектору до вирішення соціально-економічних питань вітчизняної економіки на паритетних умовах дозволить прискорити процес реформування, оновлення не тільки зношеної інфраструктури держави та міст, але й всієї системи державного управління.

Бізнес, вкладаючи інвестиції в публічний сектор, в сою чергу зацікавлений у своєчасних та якісних послугах, впровадженні нових технологій та економічній модернізації, що передбачає від держави певну відповідальність за забезпечення мінімального рівня рентабельності. Маючи свободу в прийнятті рішень, пов'язаних з господарською діяльністю, приватний партнер може за рахунок підвищення продуктивності праці та інновацій збільшувати прибутковість бізнесу під час дії проекту [2].

Отже, розвиток публічно-приватного партнерства є визначальним у забезпеченні соціально-економічного зростання країни. Проте для його ефективного розвитку мають бути створені відповідні умови, відпрацьована методологія ініціації, підготовки та реалізації проектів ППП, адаптовані широко застосовувані в світі механізми. В свою чергу, проекти на засадах публічно-приватного партнерства прискорюють удосконалення регуляторної бази в країні, підвищують прозорість бізнесу та знижують рівень корупції. Крім того, розширення участі приватного бізнесу в економіці створює конкурентні умови в сфері управління державною та комунальною власністю.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про державно-приватне партнерство» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Зайдель М. І. Публічно-приватне партнерство: європейський досвід та українські реалії / М. І. Зайдель // Вісник ХНУ, серія «Питання політології». – № 1007. – 2012. – С. 151–157.
3. Запатріна І. В. Публічно-приватне партнерство в Україні: перспективи застосування для реалізації інфраструктурних проектів і надання публічних послуг / І. В. Запатріна. – Режим доступу: http://http://eip.org.ua/docs/EP_10_4_62.pdf.